

ЛЕКЦИЯ 4

ЦЕНТРАЛЕН ПРОЦЕСОР

- **Предназначение и състав**
- **Организация на различни ЦП**
- **Изпълнение на МИ**
- **Видове УУ**
- **Видове машинни езици**
- **Паралелни архитектури**
- **Кеш памет**

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И СЪСТАВ НА ЦП

ЦП е **предназначен да разбере** зададената му **програма** и да я **изпълни**.

Съвкупността от МИ, които разпознава един ЦП, се нарича негов **машинен език (МЕ)**.

В **състава** на ЦП участват три устройства:

- 🕯 **Управляващо Устройство – УУ (Control Unit – CU)**, знае МЕ и организира изпълнение на МП.
- 🕯 **Аритметико-Логическо Устройство – АЛУ (Arithmetic and Logical Unit – ALU)**, умее да изчислява (събиране, конюнкция и др.).
- 🕯 **Регистров блок** – временна памет в ЦП.

РЕГИСТРИ НА ЦП

Регистрите на ЦП са два вида: **служебни** и **програмно достъпни** (за помнене на данни).

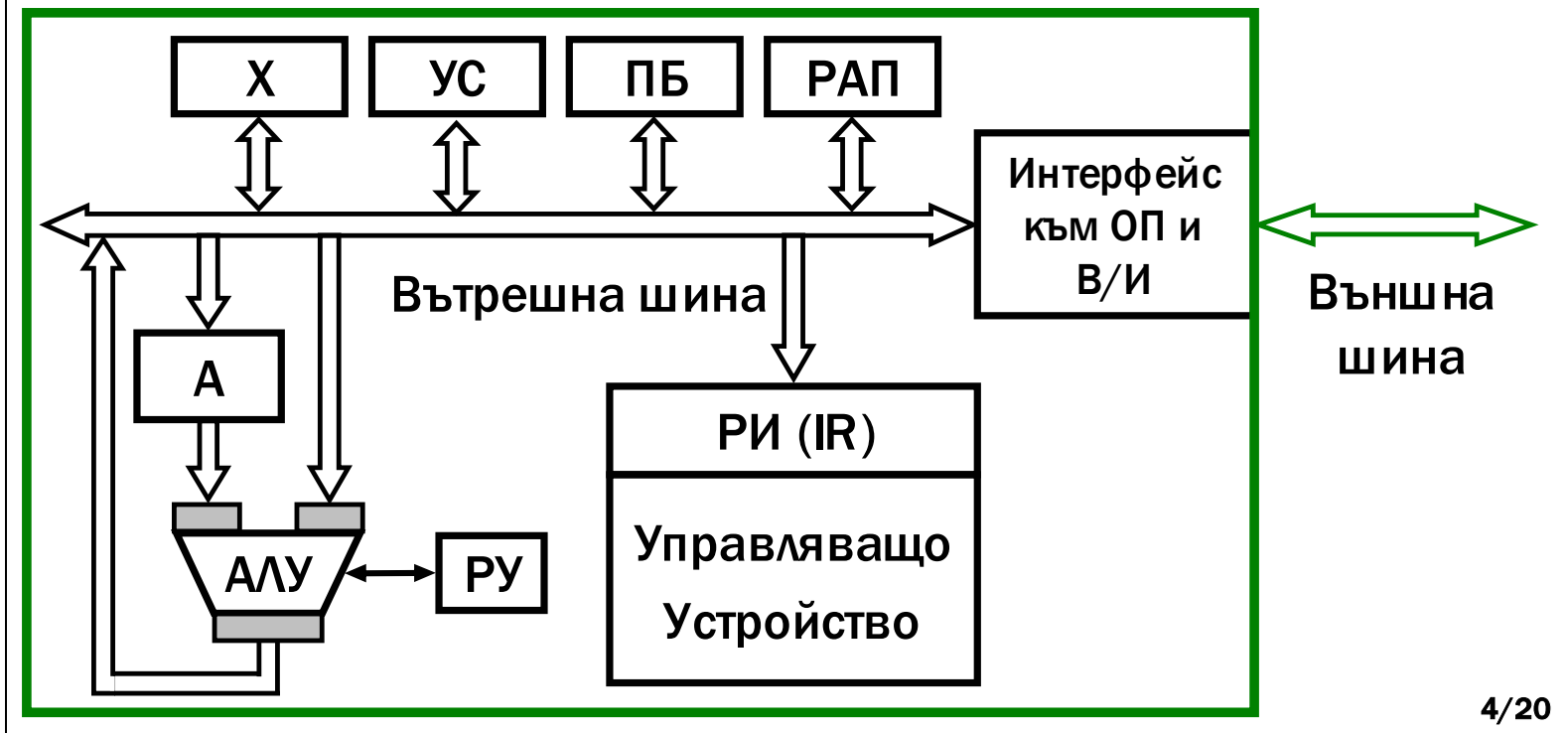
Служебни регистри на ЦП са поне следните:

- 🕯 **Програмен Брояч – ПБ (Program Counter – PC).**
- 🕯 **Регистър на Инструкциите – РИ (Instruction Register – IR):** съхранява изпълняваната МИ.
- 🕯 **Регистър за Адрес от Паметта – РАП (Memory Address Register – MAR):** адрес на данни в ОП.
- 🕯 **Регистър на Условиата – РУ (Condition Code Register – CCR):** регистрира дейността на АЛУ.

Главни регистри за данни са **акумулатор (А)**, **индексен (Х)** и **указател на стек (УС)**.

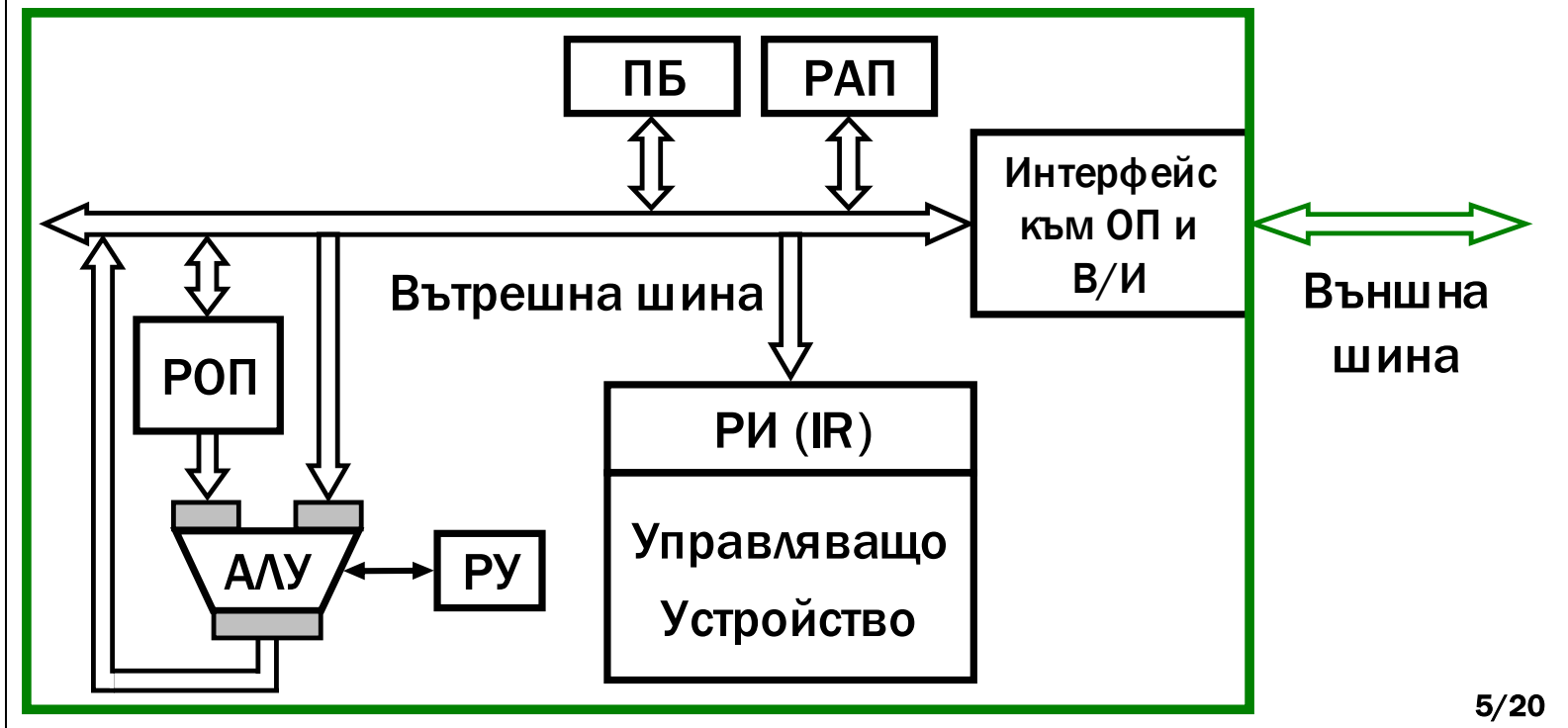
АКУМУЛАТОРЕН ЦП

Най-проста организация има акумулаторният процесор. Той има един или (най-много) два акумулатора и уникални други регистри.

ЦП С РОП

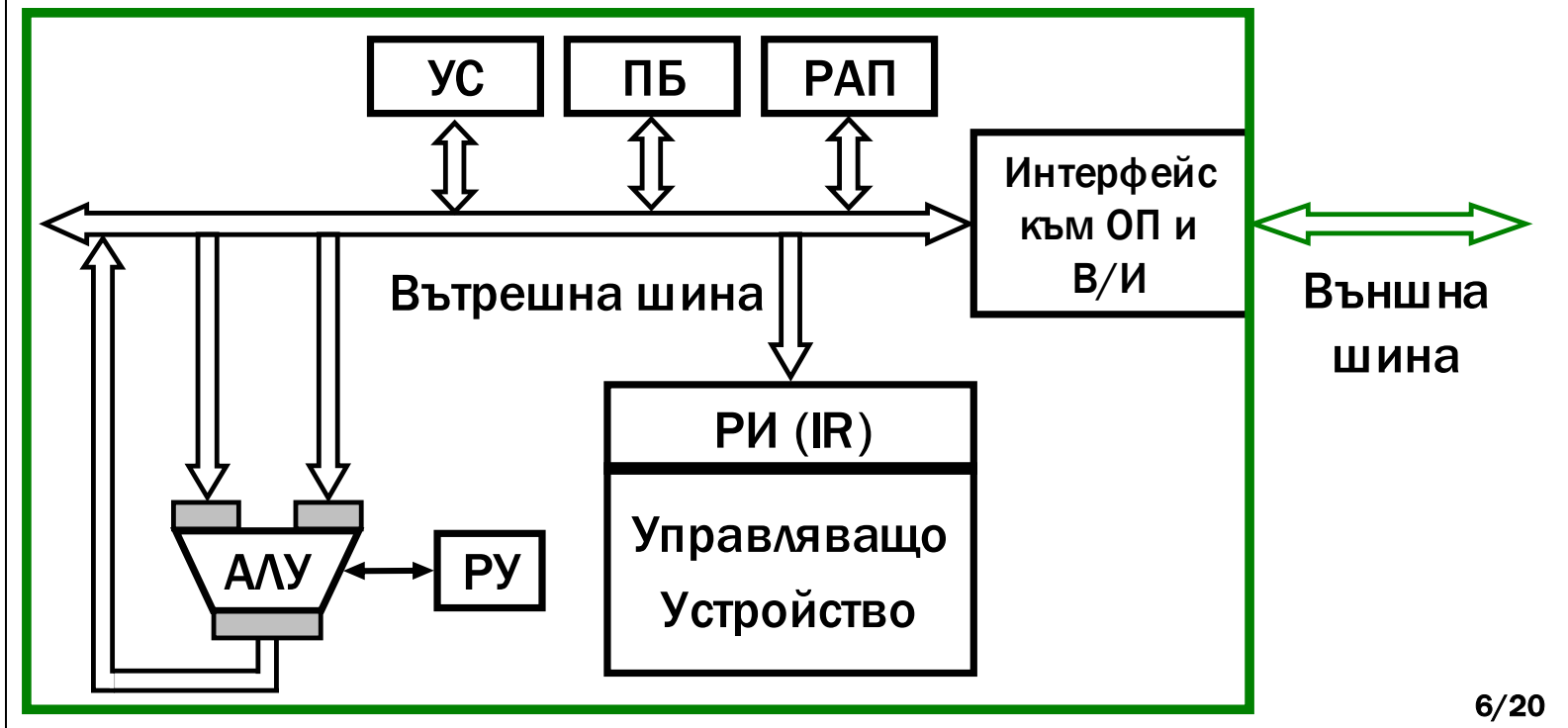
Вместо уникални регистри (А, Х, УС) може да имаме **няколко** (8, 16, 32) регистъра с общо предназначение (РОП). Те са **универсални**.

5/20

СТЕКОВ ЦП

Стековите процесори нямат регистри за данни. Те **използват стек за данни** като заменят операндите на върха с резултата.

6/20

СРАВНЯВАНЕ НА ЦП

Акумулаторен:

- ☺ уникални регистри.
- ☹ за кое по-напред.
- ☹ много преноси между А и ОП.
- ☹ бавно изпълнение.
- ☺ не се посочват.
- ☺ къси инструкции.
- ☺ не се мисли кога, кой и как ще се използва.

С РОП:

- ☺ универсални р-ри.
- ☺ достатъчен брой.
- ☺ има за всичко.
- ☺ ускорено изпълнение.
- ☹ трябва да се посочват чрез номерата си.
- ☹ трябва да се мисли за разпределянето им.
- ☹ не чак толкова много.

ЦИКЪЛ НА УУ

За да се изпълни поредната машинна инструкция УУ извършва следното:

① Чете МИ от ОП (**фаза извличане**):

 адресна шина := ПБ (през интерфейса);

 сигнал четене/запис := четене;

 ПБ := ПБ + 1 (докато се чака отговор от ОП);

 РИ := даннова шина (през интерфейса).

② Дешифрира МИ в РИ (**фаза декодиране**).

③ МИ се изпълнява (**фаза изпълнение**):

 посредством РАП от ОП се четат операндите;

 АЛУ извършва необходимите изчисления;

 посредством РАП в ОП се записва резултата.

ВИДОВЕ УУ

Описаната процедура се нарича **цикъл извлечи–декодирай–изпълни** на ЦП.

Дума, адресирана **чрез ПБ във фаза извличане**, се приема за записана **МИ**.

Дума, адресирана **чрез РАП във фаза изпълнение**, се приема за **данни**.

Фаза **изпълнение на управляваща МИ** просто **записва в ПБ нова стойност**.

Реализацията на **фаза изпълнение** дава:

Апаратен ЦП – включва се избрана **ел. схема**;

Микропрограмируем ЦП – следва се избрана **микропрограма**.

МАШИННИ ЕЗИЦИ

ЦП се проектират от различни хора ⇒
техните **МЕ** се различават:

- ① по наличните **операции** (да има или да няма операция **умножение?**);
- ② по **кода на една и съща операция** (кое ще бъде код на операция **събиране: 15 или 62?**)

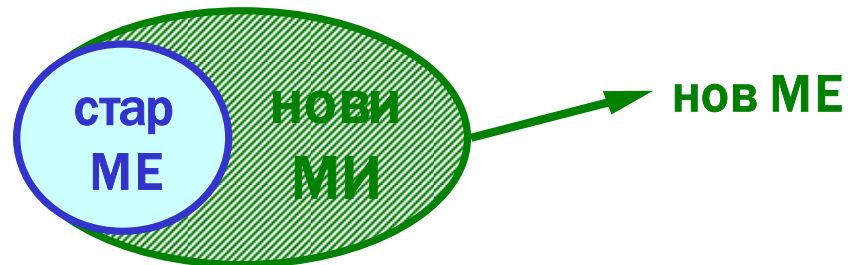
В резултат от това различие **МП** на един **ЦП** е абсолютно **неразбираема** за другите **ЦП**.

Следствие от този факт е **спирането на прогреса: сменим ли ЦП губим всички създадени за него МП**, т. е. **съвсем всичко!**

РЕШЕНИЕ НА ПРОБЛЕМА

За да се осигури възможност за **използване** на вече **създадените МП** има **2 пътя**:

- 1 **апаратна съвместимост** от долу на горе:
нов МЕ се създава като **съществуващ МЕ**
се **допълва с нови МИ** (IBM, Intel и др.);

- 2 **програмна емуляция**: **цикълт на УУ** извлечи–декодирай–изпълни има чисто алгоритмичен характер и може да **се моделира** и **по програмен път** на новия ЦП (**Power MAC**).

ВИДОВЕ ЕЗИЦИ

В зависимост от МЕ се различават:

- ❶ **Компютри с редуцирана система МИ – Reduced Instructions Set Computer (RISC):** всички МИ са с еднаква структура, малък брой КОП, изпълнение на МИ за 1 цикъл.
- ❷ **Компютри със сложна система МИ – Complex Instructions Set Computer (CISC):** МИ са с различна структура, богат набор от сложни (и може би по-удобни) МИ.

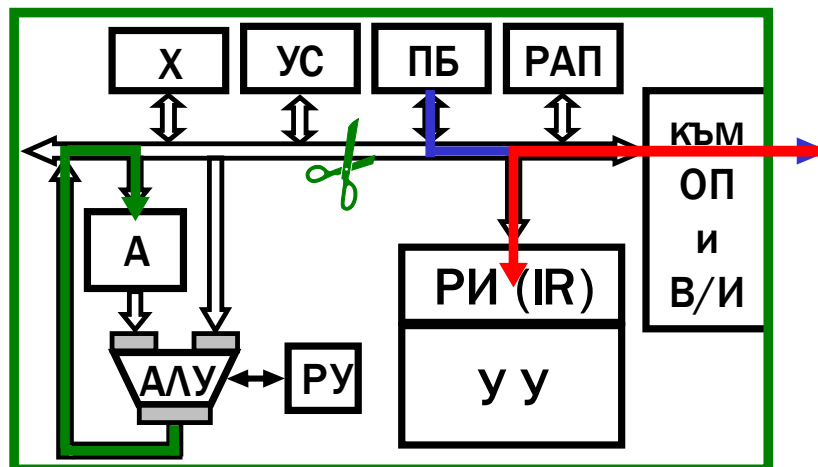
RISC се реализират по **апаратен път**.

CISC се реализират по **микропрограмен път**.

ПАРАЛЕЛИЗЪМ

Производителността на ЦП може да бъде увеличена **над поставените** от природата **границы** само чрез **паралелна работа**.

Ето **най-простия** вид паралелизъм:

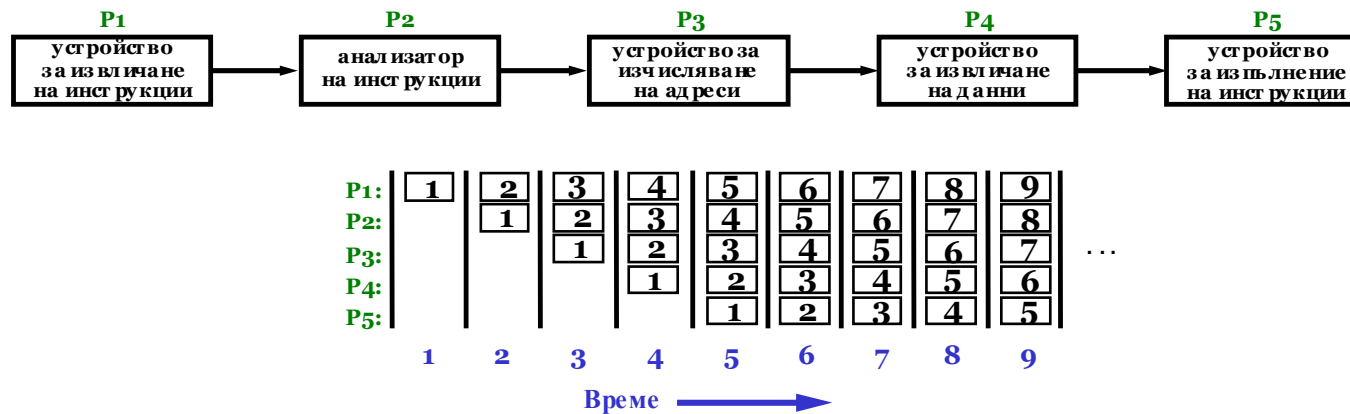

- ① **Край** (запис на получения резултат в акумулатора)
- ② **Начало** (четене на новата МИ)

Край на една МИ и началото на следващата.

КОНВЕЙЕРЕН ПРОЦЕСОР

Изпълнението на МИ има три фази, от които последната е поне от три стъпки – общо 5. Нека последователен процесор изпълнява всяка една от тях за 1 такт. Ако изработим УУ от 5 секции, които си сътрудничат при изпълнение, ще получим:

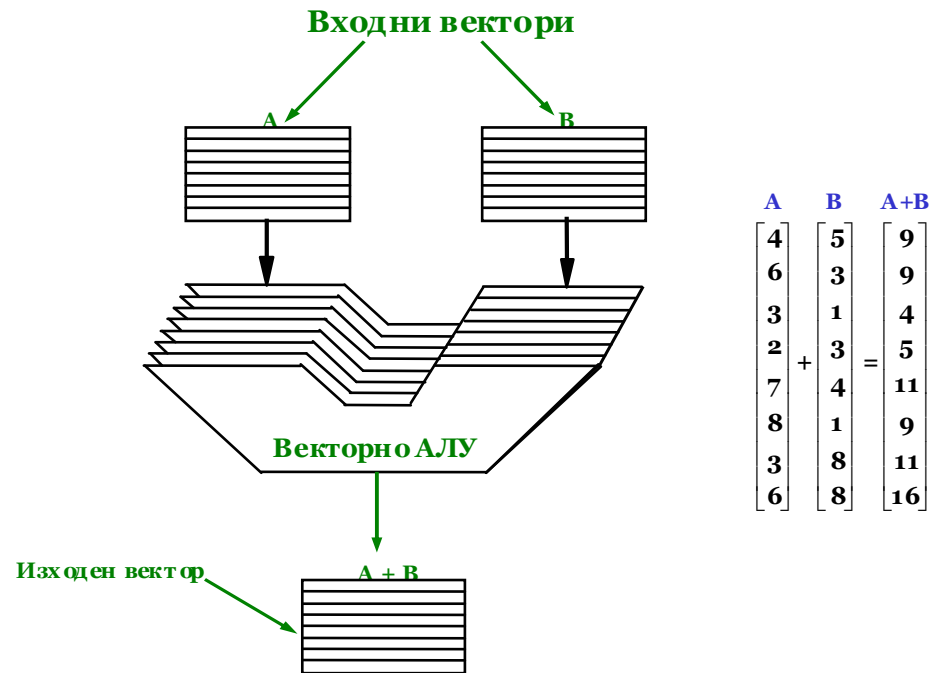
ПАРАЛЕЛНИ МАШИНИ

Флин (Flynn, 1982) разделя паралелните машини на **три категории** на база на това, **колко потока от инструкции и данни имат:**

- ① **ЕИЕД:** Един поток Инструкции, Един поток данни (**SISD**, Single Instruction stream, Single Data stream).
- ② **ЕИМД:** Един поток Инструкции, Много потоци Данни (**SIMD**, Single Instruction stream, Multiple Data stream).
- ③ **МИМД:** Много потоци Инструкции, Много потоци Данни (**MIMD**, Multiple Instruction stream, Multiple Data stream).

ВЕКТОРЕН ПРОЦЕСОР

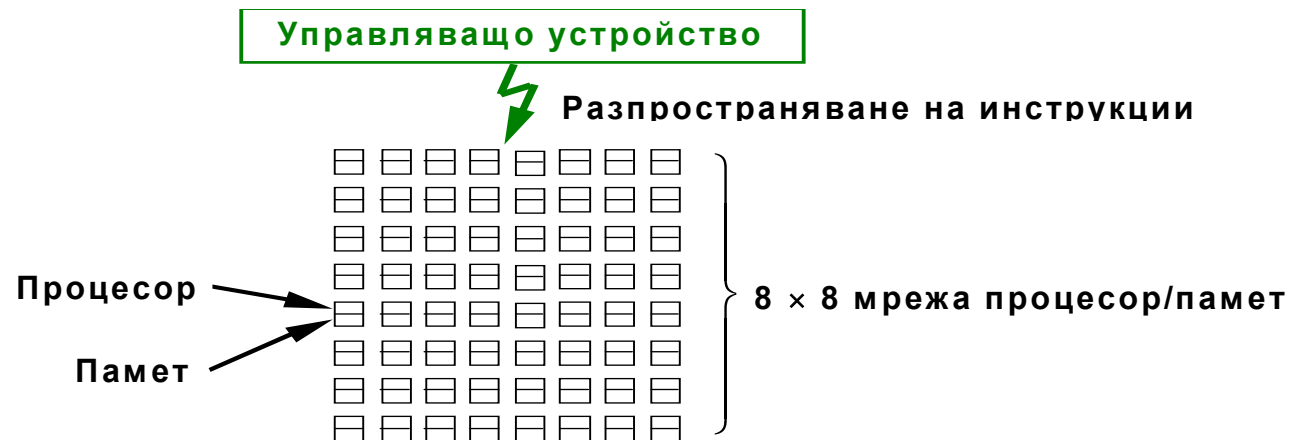
Представители на **ЕИМД** са **векторните** и **матричните** процесори. Те оперират едновременно над множество данни.

МАТРИЧЕН ПРОЦЕСОР

За първи път **матричен процесор (array processor)** е проектиран в компютъра **ILLIAC IV** на **Илинойския Университет**.

Тази архитектура се състои от **квадратна мрежа от елементи процесор/памет**.

КЕШ ПАМЕТ

Паралелизмът в ЦП повишава производителността, но решаващ фактор за нея си остава бързодействието на ОП.

Уви, колкото по-бърза е ОП, толкова по-висока е и нейната цена.

В 60-те години биват открити алгоритми, които позволяват комбинация от голяма по обем, но бавна памет, и малка по обем, но бърза памет, да работят почти със скоростта на бързата памет.

КЕШ ПАМЕТ (прод.)

Днес **модификация на тези алгоритми** се реализира **по апаратен път** от ЦП.

Бързата памет играе роля на **буфер между ЦП и ОП** и се нарича **кеш-памет (cache)**.

Изгодна стратегия е **кеш-паметта** да бъде **асоциативна**.

Много микропроцесори използват дори **два комплекта кеш**: за данни и за инструкции.

Кеш-паметта е два вида: **вътрешна** (в кристала на ЦП) и **външна**.

**БЛАГОДАРЯ ВИ
ЗА ВНИМАНИЕТО!**

**БЪДЕТЕ С МЕН И В
СЛЕДВАЩАТА ЛЕКЦИЯ,
КОЯТО ЩЕ НИ ОТВЕДЕ
В НЕВЕРОЯТНИЯ СВЯТ НА
РАЗЛИЧНИТЕ ВИДОВЕ
АДРЕСИРАНЕ**